

ტეს გამგზავრა საეგზამენო კომი-
სია: თაგმჯლომარე ქართ. საეპარქიო
სამოსწავლო საბჭოსა, რეფტორი
სემინარიისა, მ. არქიმ. სერაფიმი და
წევრი ამავე საბჭოსი სემინარიის მას-
წავლებელი ნიკოლოზ დ. მახათაძე
გამოსაცდელად ბოლბის წმ. ნინოს
მონასტრის სასწავლებლის მოწაფე-
თა განვლილს საგნებში. გზაზე
ზემოხსენებულმა კომისიამ დაათვა-
ლიერა სამრევლო სკოლების შენო-
ბები სართივალაში და ნუკრიანში;
იმ დღესვე კომისია მივიდა ბოლბეს
მონასტერში და მეორე დღეს, 16
ივნისს, დაიწყო წლიური გამოცდა
მოწაფებისა. 17 ივნისს გათავდა
გამოცდა. ყმაწვილები კარგად იყვ-
ნენ მომზადებულები განვლილს საგ-
ნებში და საზოგადოდ გამოცდამ კარ-
გად ჩაიარა. მ. არქ. სერაფიმი და
მ. მახათაძე კაბინეტი დარჩენენ
მოწაფებულს სასწავლებელში კურსი
დამთავრა ოთხმა მოსწავლე ქალმა;
ამათში ორი რუსია და ორი ქართ-
ველი.

ଶେମଦ୍ୟେତ କୁମିଳିନା ପ୍ରତ୍ୟାମିଲିନିଶି ଲାହ-
ଖୁଣ୍ଡା.

ՃՌԱՋԵՑՈՒՅԹԵՐԸ

თელავი, 20 ივნისს. პროცენტი
აშიაც გაგვითავდა ეგზამენტი, თე-
ლავის სამხა სასწავლებელმა — დედა-
თა წმ. ნინოსამ, სასულიერომ და
სამოქალაქომ სწავლის დამთავრების
მოწმობა მისცა 59 მოსწავლეს, რო-
მელთაგან 44 ქართველია, 2 რუსი
და 13 სომები. სასულიერო სასწავ-
ლებლის გამგეობამ 29 მოსწავლიდან
18 ღირსად სცნო სასულიერო სემენა-
რიაში სწავლის განსაგრძობად, დედათა
წმ. ნინოს სასწავლებლის პედაგოგი-
ურმა აჩევამ ერთად-ერთი სტიპენდიის
ღირსად სცნო ჩერქესოვისა, ამ სას-
წავლებელში მარტო ერთისათვის
არის დანიშნული სტიპენდია სწავ-
ლის გასაგრძელებლად და მსურველ-
ნი სწავლის გაგრძელებისა-კი ყოვ-
ელს წელიწადს მრავალნი არიან. ამ-
იტომ, რაც უნდა სამართლიანად მი-
უსაჯოს ეს სტიპენდია პედაგოგურ-
მა აჩევამ, მაინც მუდამ უკმაყოფი-
ლოთა რიცხვი მრავალია. უკმაყო-
ფილო მშობელნი ყოველს ღონის-

სეგოური იმბობს ვოლტერზედ: „იმი-
სი სიგამხდრე მოწმობდა იმისს შრო-
მას, იმისი მცლე და მოხრილი სხეუ-
ლი გეჩვენებოდა გამსჭვირვალ სამოს-
ლად, საიდამაც ანათებს იმის სული
და გენიოსობათ.“ ლამენტ ჰეკვადა
აჩრდილს, აღტაცების აღით აღჭინე-
ბოლს.

სხვა გენიოსების, — მაგალითად, რაფელისა და ვირგილის, — სეული წარმოადგენდა ნაზს, თითქმის ქალურს სახეულობას, — ვირგილის „გი-გოს“ ეძახდნენ. ედმონდ გონკური ამბობს თავისს ძმაზედ, ჟულზედ, „ამის ვარდის ფერ, ლამაზ სახის ვა-მო... სოფლებში, სადაც კუ შევია-რეთ მგზავრობის დროს, ის ჩემიან მოტაცებული და ვაჟურიად ჩატმულ პალაო მიაწმაოთ“.

სხვა ნიშანი, რომელიც გენიოსე-
ბის თვისებას შეადგენს და განვითა-
რების დროს ჰქმნის იმათ ქალთა სა-
დარად, ნაადრევი მომწიფებაა. ქალე
ბი მართლაც, სულიერად და ხორციე-
ლად კაცებზედ უფრო აღრე მოწი-
ფელდებიან ხოლმე. ისინი უფრო

და ყველა
სასწავლებლები, საღაც ქალები და
ვაჟები ერთად სწავლობენ, შენიშვნუ-
ლია, რომ გოგოებს უფრო მოსწ-
რაფებული მოყიდვება ძევთ. გვ
ნიოსთა შეგვინებული განვითარება
აიხსნება ან იმითი, რომ აკლდათ შე-
საფერი და ნიჭის ხელ-შემწყობი გა-
რემოება, ან იმით, რომ მშორელ-
მასწავლებლები უშეცრები ჰყავდათ,
რომელთაც ყმაწვილი უნიჭიოდ მიაჩნ-
დათ მაშინ, როცა ის ოღონდ უგუ-
ოსტა-უმრთ აუ

ଲୋକ-ପ୍ରକାଶ ନାମ
ଏହିତି ସିଦ୍ଧିପ୍ରକାଶ, ତିତିରେଶୁଳ ଅଦ୍ଵାତି
ମିଳିବିଲିବି ଲୋକ-ଲୋକ ନିଷ୍ଠା ଶରୀରିବ
ତାନ୍ତ୍ରିକଲିଙ୍ଗବା ଲା ଶ୍ରେଷ୍ଠପ୍ରେରଣାଙ୍କ ଲୋକରି
ଦାନ୍ତ୍ରିକିତାର୍ଥୀଙ୍କା ଏହି ଏକିକାମ୍ବନିବେ. ରୂପ ପ୍ରଫ୍ରତି
ରୂପ ଦାନ୍ତ୍ରିକିତାର୍ଥୀଙ୍କାଙ୍କରେ ଲୋକରି
ରହିଥିଲା କିମ୍ବାରିତା କିମ୍ବାରିତା. ରୂପ ପ୍ରଫ୍ରତି

უსულიად, რაც იცოდნენ სრულიად აქვებით შეგნებული იყო ეს ცოდა, ნამდვილად შესისხლხორცებული ქონდათ იგი ბავშვებსა. დმისთანა წავლაზეც ამბობს გურამიშვილი აჭავლა სიკედიმდე შენია, მუდამ ენთანა მყოფელი". უფროსი განყოლება უფრო სუსტი გამოდგა. მარამ ეტყობა, ამ გარემოებას თაისი მიზეზები უნდა ჰქონდეს.

სამეცნიერო განყოფილება: ში შესაჩინევი ახლა არა შეგვინიშნავს რა, ამდენიმე ახლად ჩაყრილი პანტისა და მაჟალის მეტი. საზოგადოდ კვერის ემჩნევა, რომ შრომობენ. ამ სასავლებლისათვის ჩენის აზრით (მგოდა ადგილობრივი განყოფილება აჩესაც ამ აზრისა იყოს) საჭიროა: 1) ომ მასწავლებელით განყოფილებით ცვლებოდნენ, ე. ი. უმცროსი განყოფილების მასწავლებელით თვალს ისწავლებით უფროსს განყოფილები გადიყვანონ და უფროსი განყოლების მასწავლებელი უმცროს ნყოფილებაში, სადაც იგი ახლად იღებულებს მოამზადებს და ისიც

ნა გადაჰყვება თავისს მოსწავლებას
ფრონს განკოფილებაში. 2) სამე-
რნეო განყოფილებას მიექცეს გან-
უკუთრებითი ყურადღება, რათა ეს
ანკოფილება მართლა მაგალითად
ეკიმნას მოსწავლეთა და მათ მშო-
ლობითი და არა სასაკილოდ,
ოფორტული იყო ამ ერთის წლის წინად.
o.

ბათუმი. ყველას მოეხსენება, რომ
ათუმი საფხვა სხვა-და-სხვა ქარხნე-
ოთ, სადაც ასობით მუშა ხელოსნე-
ო და შეგირდები მუშაობენ და რო-
ელთა რიცხვიც მთლად გურულ-
ებრელ-იძერლებისაგან შესდგება.
ველა ამ პირთა დროს გახატარებ-
იად აქამდის სამიკიტნოები, ყავახა-
ები და სხვა ასეთი დროს გახატა-
ებელი სახლები ითვლებოდა. ამ
ათხო ხუთის წლის წინად ბათუმის
ართველმა ყმაშვილ-კაცებმა ზემოხ-
ენებულ მომუშევრთა მდვომარეო-
ს ყურადღება მიაყრეს და დაუწ-
ეს წინააღმდეგი მოქმედება. მაღვე
ათუმში ქართულ წიგნების საფურო
აწყობი გამართეს და მასთან გააკე-
ცეს მშვენიერი პატარა წიგნების სა-
არებელი ეტლი და დაიწყეს წიგნე-
ბის გავრცელება. სამშობლო მშერ-

յերցած և սուբադու ցընուեցի. Եցա-
ո լուցեցնու օգամիան շմլու և
ցըւանո ոչո, ზոցի և յեցեցնուց
և ստոճատու ոչո Մեցուռունու, —
յշտ պայտան ոչոնց, հոգուր Ա-
հանս, զոն քուրման, և ոյրան, ուղու-
յի քրիստո, զորցունու, հյունոն.
Ինոնու աշրջուց, հոմ տուշմու-
ցըլա լուցեցնու մուտեց առ լու-
յունու. Մումումացլուն. Եցուն մատցան
ոմքցւարու պուռութ, ზոցի, ուռ-
յերունու, առ կուռու Մուուցի.

ბაბის მოტრფიალე ყმაწვილთ გა-
რახვას და ახლად დაწყებულს საქ-
ა ადგილობრივ განათლებულთ ქა-
ველთ მეტად კარგის თვალით მე-
დის და მუშების მაღლობას და სი-
სულსაც საზღვარი არა ჰქონდა.
ბათუმში გაჩაღდა ქართულის წიგ-
ის გავრცელების საქმე, ქართ-
ულ მაჟიანითაც-კი იწყეს ხან-
სხან წიგნების შეძენა და თანა-
ძობის აღმოჩენა. ასეთ კეთილ
შეების გამო ადგილობრივ ძველ
ითველთა მაჟიანიან ძვალთაც-კი
და გახარებოდათ. საქმე ერთობ კარ-
ი წავიდა. მა უკანასკნელს დროს,
ნებებულ წიგნის საწყობის მარ-
ელს ბ-ნ გერონტი კალანდაძეს
ითული წიგნების გასაყიდი ბინა
რიაში ამოურჩევია და იქ ერთს
ლში მოუთავსებია, რადგანაც ეს
ვილი უფრო ახლო არის ბათუმის
ავტოს საგაჭრო იმ ადგილებთან,
დაც ქართველი ხალხი ძლიერ ხში-
რ ჰქონდება და განუწყვეტელი მო-
ვალია.

Кавказъ. (выпускъ I подъ ре-
дакціей гр. Уваровъ). Москва,
1888 г.)

გ რ ა მ ი მ ი ვ ა ბ

ყველა წარწერები ხუცური ასო-
მთავრულებით შესრულებულია და,
დრო-ემთა სიგრძისა გამო, ასოები
ზოგან გადალებულა და დამტკრეულა.
წარწერები მიღლებს გამოუგზავნია
აუ განსვენებულ დიმ. ბაქრაძესთვის,
რომელსაც მათში აღმოუკითხავს შე-
მდეგი:

ა) ჭ ყ წ ყ პ
რ ი ქ ჩ დ ..
ხ ე ს ხ დ ჩ
გ ხ ყ ხ ...
რ ხ ხ ხ

„ქრისტე, აღიდე აღმაშენებელი
ტაძრისა პატრონი დავით (ერისთავი
ასისია?).“

ბ) უფალო, აკურთხე გიორგი ები-
სკოპისი (ესეც ასო-მთავრულით).

გ) ქორონიკონი 6 (=830 წ.
(იმავე ასოებით)).

დ) ი ა ი რ ხ ხ ჳ (ჳ მომტკრეულია)
ხ ე ხ ხ ...

შესანიშნავი ნაშთი.

ეს შესანიშნავი ნაშთი, მაუწყებელი კართველთ „თავადობისა“ კავკასიონი, გაკვრით მოხსენებული მქონდა ჩილში „Гренъ обѣ эпохѣ Тама-“⁴. დღეს მსურს იმავე ნაშთის შეკეთება გავუზიარო მკოთხველებს უფრო ცრცლი ცნობები.

სახაჩნოში, მდინარე ასსის ნაპირას, რაზედ, ვსევოლოდ მილლებს უნას ძველი ტაძარი, რომელსაც ადლობრივნი მკვიდრი უწოდებენ ხაბაგრდი⁵-ს. ამ ტაძარის ქვებზედ მოჩენილა ქართული წარწერები. წარწერები პატივცემულს მეცნის გადმოუატია და თავის გამოკვეთთ — „საქრისტიან სიცე-ნი კვეკასიაში“ — დაუბეჭდია წიგ- „Матеріалы по археології

თა. ის კაცის ძალებით გაძლიერულია კაცი, რომელსაც ერთის ხელით ჯვარი უჭერია და მეორე-კი ხმლის ვა-დაზედ მიუბჯენია, ხოლო იმავე კაცის მარცხნივ გამოსახულია ოლა-რიანი კაცი, რომლის მხრებზედ ყურ-ძნის მტევნებია დაყრდნობილი. მარ-ჯვენით მდგომარე კაცის ზევით გამოჭრილია ზემო მოყვანილი პირ-ველი წარწერა.

მილლერის გამოკვლევით, ამ ადგილებში და საზოგადოდ საჩაჩნოში ქრისტიანობა მოსპობილა დაახლოე-ბით 150 წლის წინად, და თუმცა მოსპობილა, მაგრამ მაინც დღესაც

სწერდა უორე ზანდა: „მუზა, რაც
და ეინ-დაუყოლიებელი იყოს, მა-
ც უფრო ნაკლებ გვაწყენინებს
ლმე, ვიღორე ქალიო. ვერ შემირი-
ბია ორივე. უნდა ამოვირჩიო რო-
ლიმებ და ვანაცვალოთ მეორეს“.
ცუდ-მოგუნებებ შამფორი ამბობს:
„ცი რომ თავისს ჭკუის ხმას აჰყო-
ოდა, ცოლს ალარავინ შეართავ-
ო. რაც შემეხება მეო, იმიტომ არ
ათავ ცოლს, რომ მეზინიან, ვაი
უ ჩემისთანა შვილი მეყოლოს“.
გენიოსთა უმეტესობა ისევე არა
ავს თავისს მშობლებს, როგორც
ა ჰეგავს არც საშუალო ტიპს თა-
სის ერისას. სხვა-და-სხვა დროს და
ვა და სხვა მოდგმასაც რომ ეკუთ-
ოდნენ, გენიოსები ფიზიკურად მა-
ც ბევრში ჰგვანან. ერთმანეთს,
იგორც, მაგალითად, ნაპოლეონი
ი იულიუს კეისარი, სტერნი და
ალტერი. ისინი თითქოს ანახლებენ
პატიოსნითა და თითქმის არა აღა-
ნურის გამოსახულებით იმ ზეოდ-
ივს ტიპს, რომელსაც აუკულმართე-
ნ და აუზინობენ შემოირნი, კრიტი-

ნები და ავ-კაცი. გენიოსიც ამათ-
სავითს თითქოს ცალკე ჯიშს შეად-
გენს გვარისას.

როცა აღარებ იმ დიდთა დიდს მოქ-
მედებას, რომელსაც აჩენენ გენიო-
სები საზოგადოებრივ წარმატებისა და
პროგრესის სასარგებლოდ, რომლის
მესვეურალ შეიქმნებიან ზოგჯერ თვის-
და გაუგებრად, როცა იღარებ მეთ-
ქი ერთმანეთს იმათს წარმინებულს
მოქმედებასა და თან სუსტს ნაყოფი-
ერებას გვარის გასაგრძელებლად, —
უნებურად გებადება აზრი, ხომ არ
ასრულებენ გენიოსები კაცობრიო-
ბაში იმ როლს, რომელიც ურგუნე-
ბია ბუნებას ცხოველთა მორის უს-
ესიონ არსებათათვის?

ასეთი გახლავთ პროფესორ ლომ-
ბროზოს საყურადღებო წერილი, რო-
მელიც, მცირედ შემოკლებული,
ვთარებმნეთ ქართველ მეითხველისათ-
ვის, თუმცა ბევრში არ ვეთანანებით
პატივცემულ მეცნიერის ახარებულს
აზრს.

Кавказа*. (выпуск I подъ ре-
дакціей гр. Уварової, Москва,
1888 г.)

ମତାବ୍ରନ୍ଦିରେ ଶ୍ରୀକର୍ଣ୍ଣଲେଖଦୁଲୀଙ୍କ ଏବଂ
ଦୟାରୀ-ଜ୍ଞାନିତା ସିଗନ୍ତିଳା ଗଥମ, ଅବସ୍ଥା
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଗାଁଦାଲ୍ୟପୁଣ୍ୟ ଏବଂ ଦାତିପ୍ରକର୍ଣ୍ଣପୁଣ୍ୟ-
ଶାର୍ଣ୍ଣପ୍ରକର୍ଣ୍ଣଦି ମିଳିଲେଖିଲେ ଗାମିନ୍ଦୁଷ୍ଠାଦେଖିବା
ଏହି ଗାନ୍ଧିଜୀବନ୍ଦୁଷ୍ଠାଦେଖିବା ଏହିମାତ୍ରମେ ଦାତିପ୍ରକର୍ଣ୍ଣଦେଖିବା,
ଅନ୍ତରେ ମହାତ୍ମା ଏହିମାତ୍ରମେ ଦାତିପ୍ରକର୍ଣ୍ଣଦେଖିବା
ମନ୍ଦରେ:

۵) ԳՊ ԷՑՊ
ԷՌԺ ՔԺ..
ԵՀ ՄԲԺԲ
ՑՓ ՎԵ...
ԷԵԵՀ

„ქრისტე, აღიდე აღმშენებელი
ტაძრისა პატრონი დავით (ერისთავი
ასსისა?).“

8) უფალო, აკუროხე გიორგი ები-
სკოპისი (ესეც ასო-მთავრულით).
8) ქორონიკონი 6 (=830 წ.
(ტავა ქორონი)

ԱՅՈԺՎՆ ՊՐԵԿ (աղհցոց).

„უფალო საბაოთ, მოიხსენე გი-

ორგი ებისკოპილი *).».

17 მეტრი და სიგანით $7\frac{1}{2}$ და ყო-

ვლისფრით წაგავს ქროულ ბა-
ზე მა მა მა

ოებს. იგია ძეგებულია თლილის ქვით. მის კედლებზეც ჩუქურთმით გამოყვანილია სახები წმინდანებისა და ლომებისა და სამართლისა და სამართლის მიმდევარის სახე.

